

دائرة مخصوصه

درسعادتده باب عالی جوارنده

محل اداره :

مشرط القلم

اخطار :

مسلكمزه موافق آثار جديده مع المنويه
قبول اورانور

درج آيدله بن آثار اعاده اورانور

ديده، فلسفه، علوم، حقوق، ادبياتده و سياسياتده و باظافه كرك سياسي و كرك اجتماعي و مدني احوال و مشوره اسلاميه و ده بحث ايدر و هفته ده بر نشر اورانور.

آبونه بدلی

سنه لکی

التي آيلگی

ممالك عثمانیه ایچون	۸۰	۴۰	غروش
روسیه	»	۶۰۵	۳۰۵ روبله
سائر ممالك اجنبيه	»	۱۷	۹ فرانق

صاحب و مؤسسلری :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

درسعادتده نسخہ سی ♦ ♦ پارہ دز

قیرلہ دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

اوچنچی جلد

۳۰ محرم ۳۲۸ پنجشنبه ۲۸ کانون ثانی ۳۲۵

عدد : ۷۵

ایده جگنه ایمان ایتیم ؛ او ممتاز مخلوقلرک دعوائی رسالتلرینی تأیید ایدن
دلالتله قارشى کوزیومان آدم بومرشدلرک وساطتی اولمقسزین استحصالی
مشکل یاخود بسبتون محال اولان برطاقم معرفتلردن ، حقیقتلردن
محروم قالیر ؛ شئون حیاتیه سندن برجوغنی اکلا یاماز ؛ افعالنک قسم
اعظمنده طریق صوابی کوره مز . خیره چالشمق ایسترکن شره دوشره
منفعت امید ایتدیکی یردن ضرر کورر . پک اعلا بوندن بیوک خسران
نه اولایلور ؟

مرحوم شیخ محمد عبده

محمد عا کف

تاریخ اسلامیه دأر :

مصاحبه

آرقداشم — مهور تاریخ اسلامیتی او قودکمی ؟

— هانکی تاریخ اسلامیت ؟

— دو قور «دوزی» اسمنده بری وقتيله بر تاریخ اسلامیت یازمش ،
بونک فیضندن مملکتی مستفیدایتمک ایچون صاحب خیرک بریده لسانمه
ترجه ایتمش . بو کتاب اسلامیت حقنده غایت مدهش انتقاداتی احتوا ،
اوقویانلرک بنیان اعتقادینی زیر وزر ایدیور . هر حالده مطالعه سی الزم
بر کتاب . شمدی یه قدر اوقومدیقه که تأسف اولنور .

— اوت صراط مستقیمده ده بو کتاب حقنده بعض شیلر کوردم .
مراق ایتدم . اوقویه جغم . جوق شی ! اسلامیت حقنده مدهش انتقاداتی
احتوا ، مبنای عقیده ناسی زیر وزر ایدیورمش ها ؛ اوله بیایر . فقط هر کس
ایچون دکل . اوله اولور اولماز صدمات ایله دوریلن مبنای اعتقادک ذاتاً
تملی یوق دیمکدره . هر بنا بر اولماز . بعضیسی اوافق بر صدمه ایله بیقیلور .
بعضیسی تقدیر مدهش صدماته اوغراسه ینه پابرجای استقرار اوله رق
قالیر . آنجق انسانک کندیسندن حسن نیت اولمی . مبنای اعتقاد
اوريله جق اک مدهش ضربه انسانک او بنای . بیقیمق حقنده کی عزم
مخصوصیدر . هر صدمه نك اوکنه کچایر . فقط بو صدمه نك اوکنه
کیمسه کچه مز . عزم انک اعمار و محافظه سنه مصروف اولورسه توجه
ایدن هر صدمه بویینک اولچیسینی آلیر . کلدیکی یره کیدر .

— بن اونی بونی بیلمم ، کتاب مدهش والسلام . انسان اوقویچه
آت اوست اولور . لقردی ایله ایش اولماز . رد ایدلی ، جواب
ویرملی ، یوقسه ...

— اوو ! دوزینک سمیات کفر آلودینک «دوز - Dose» ی
سکاده فنا تأثیر ایتمش ، عادتاً موازنه یی غالب ایتدیرمش ! اوقدر تلاشه
لزوم یوق ، کندیکه کل . اسلامیت ، بدایت ظهورندن بو آنه کلنجه یه
قدر بیکرله «دوزی» لرك هجومه معروض اولمش ، کوکس کرمش ،
او بنا اوله قولای قولای بیقلماز .

— اوت طوغری . فقط قوری لافله ده ایش اولماز . برشی
حقنده وارد اولان اعتراض انک مدلاً ردیله دفع ایدیله بیلیر . یوقسه
قول مجرد رد دعوا یه حجت اوله مار .

ایمدی بویله عظیم بر اصله ، یعنی خیر ایله شرک بینتی تمیزدن
عبارت اولان اصله شعوری لاحق اولدینی فرض اولسان نفوس
بشریه ایچون بوندن بیوک محرومیت ، بوندن بیوک فلاکت متصورمیدر ؟
کیم بواصله ایمان ایتمز ، کیم سورة لیلده وارد اولدینی وجهله (حسنی) یی
تصدیق ایلرسه شبهه سز خسران مین ایچنده قالیر . بواصله شعوری
لاحق اولمایان هر فردک ضاللدن ، سوء حالدن حصه دار اولمی پک
طبیعیدر . صوکره دیگر افراده قارشى اولان معاملاتنده بالطبع حقسز
داورانه جفی ایچون کندیسنه اصابت ایدن اذا اولنورده اصابت ایدر ؛
بنساء علیه عذاب درون ایچنده ، اضطراب وجدان ایچنده قالیر .
بتون بر امتک بو خسرا ندن نصیبی ایسه فردک نصیبندن قیساس قبول
ایتمه جک قدر بیوک اولور .

بوعالم کونده هر بر حرکت ، هر بر عمل کندیسنه منتهی اولان
او قوه عظامیه ، اوقدرت فوق الحیاله ، او حکمت سامیه یه ، اوسلطنت
قاهریه ایمان ایتیم ، ماسوانک بوعظمت خرد فرسایه مسخر اولدینی
تسلیم ایلین آدمک نظری قاصر ، بصیرتی ضعیف ، وهمی عظیم ،
اعتماد ایتدیکی اساس پک متزلزلدر . قارشیسنده کوردیکی قوتلرک
هر برینی موجودیتنه مصدر ظن ایدر ؛ شئون حیاتیه سندن صاحب
تصرف کورر . کندیسنه سببی آکلادینی شر اصابت ایدنجه ینه
اوقوتلر آردسندن خاطرینه کلن برینی سبب اولق اوزره تخیل ایدر ؛
یاخود امکی سبق ایتمکسزین بر خیر اصابت ایده جک اولورسه واهمه سی
اوخیر ایچون علی العیا بر منبع ایجاد ایدر . بنساء علیه نظرنده الاله
چو غایر ؛ طرق اسباب منسد اولور . آرق شئون حیاتیه سندن اعتماد
صحیح اولیه جق شیلره استناده باشلار . بوایسسه پتپرستلکک منشأ
ظهوریدر که عقول بشریه نك فسادینه ، افرا ده اقوامه نازل اولان
و حالا نازل اولمقده بولنان خسرا نه سببدر .

لکن کوردیکمز بتون قوتلرک بر قوتدن صادر اولدیغنه ، او
قوتکده بر اراده نك تدویر ایتمکده اولدینی نظامه تابع بولندیغنه
ایمان ایدن ، کذلک تصادف ایده جکی خیرک یاخود شرک سببه واقف
اولنجه قدر تحریده بولنق یاخود ایشی مقدر اسبابه وارد رmq هر
بر عاقل ایچون واجب اولدیغنه اعتقاد ایلین آدم شبهه یوقدر که بوضلالک
شرندن امین قالیر ؛ کائناتده موجود اولان اشیانک کافه سی نظرنده مساوی
کورینور . جمله سنک اله واحده عائد اولوب بو خصوصده هیچ برینک
دیگرینه قارشى بر امتیازی اولیه جغنی ، آرده برفرق وارسه خصائص
سائر اعتباریله اوله جغنی یقیناً اکلاز . قلبی هر طرفدن سکونتباب
اولور ؛ اوقوه واحده یه اعتمادی آرته رق اعمال و افعالنده اونک وضع
ایتمش اولدینی قانون ازلینک قطعاً خارجه چیقماز ، اسباب و مسبباتک
تابع اولدینی نظامدن عبرت الهرق حضور خاطر و اطمینان قلب ایچنده
دم گذار اولور ، قدرت الهیه دن اکلا یه بیله جکی مرتبه یی اکلا دقدن
صکره هیچ برشیدن قورقماز اولور .

بو حکمت سامیه نك انسانلر اراده سنده طوغری یولاری کوستره جک ،
شکوک و شبهات پرده لرینی آچه جق مبشرلر ، منذرلر ظهورینی ایجاب

کبی معتدل اولان برقهاده بوکی ساده صویه فکرلرک بعضکره چوق حسن تأثیری اولور . قرق بر درجه حرارت ایچنده یاتان بر خسته یه کولباصدی یدیریلرسه حرارتی صفرده قراری ویرر . اونک ایچون بنم ساده صویه فکرلرمد مررض الحاد کبی بر حای محرقه یه طوتیلان یاخود طوتلق استعدادنده اولانلر ایچون فائده دن خالی دکدر ظن ایدرم .

باق برادر بن سکا فکرمی سویلیهم : انسان غذای مادیسنک اییسنه فاسنه نصل دقت ایدرسه ، غذای معنویسی دیمک اولان افکار ومعلوماتنک صحیح وفاسدینه ده اوله جه دقت ایتلیدر .

الدقیرنی بولدقیرنی معدله رینه طولدیران شکم پرستان عاقبت مرض امتلا ایله بیزار ، بونک نتیجه سی اوله رق نصل زیون آلام بی شمار اولورلرسه هر کوردکیرنی ، هراشتدکیرنی قیق یا صدیق طولدیرر کبی قفالرینه طولدیرانلرده عاقبت اوعضومهم ونازکی رخه دارایدرلر . امتلا ی معدله خفیف برمسهل ، اوچ بش کون قدر بر حیه ایله مندفع اولور . شاید مندفع اولمازده خسته لک ، حیات ابدیه یه نسبه لاشی حکمنده اولان بو حیات فانیه نک ختامیه نتیجه لینرسه هیچ اولمازسه اندن اوتیه سی خللدن مصون قالیر . حالبوکه دماغک امتلاسی امتلا ی معدله یه بکزه مرز امتلا ی معدله نک برمسهل ایله دفعی ممکندر دیمش ایدم . امتلا ی دماغک بیک مسهل ایله دفعنه امکان یوقدر . آدم طوب طاشنده حجره نشین اضطرار اولور ، بونک نتیجه سی ایسه پک وخیم یعنی خسران ایدیرر . اکر دوزینک سوزلریده بویه بر امتلا ی دماغی تولید ایدمک مایه تده ایسه وای اوقویانلرک حالنه !

قوة هاضمه سندن امین اولیان برکیمسه اکل وشرب خصوصنده احتیاطه نصل رعایت ایدرسه ، قوة تمیزیه سنک سلامتدن امین اولیان کیمسه ده بوکی هضمی ، تمثیلی کوچ فکرلری دماغه طولدیرماهلی . چونکه مسئله مهم ، عاقبت وخیمدر .

عقلک غریب حالاتی واردر . النده کی وسائط مکمل اولمازسه انسانه فاحش خطا لرتکاب ایتدیرر . عقل ، حکمنده کی اصابتی تأمین ایچون پک چوق شیلره محتاجدر . مبداء ومغاده تعلق ایدن مسائل مهمه ده عقللرینی حسن استعمال ایدمینلر یکده حقیقته تأمین وصول ایده مزلر . بیوک بیوک ضررلره اوغرارلر . فقط غریبدر . هرکس هرشیده عجزینی اعتراف ایدرده ، مسائل دینه کی مباحث عالیده ده قطعاً عجزینه قائل اولماز ، حکیم ذوفنون کسلیلر . مثلاً بریسنه برشرقی سویله ، دیرسکیز . موسیقی به انتساب یوق ، دیر . شو ساعتی تعمیر ایدیور ، دیرسکیز . ساعتچی دکم ، دیمکدن چکنمز . صکره الله واری یوقی ؟ دیه سورسه کز ، سرسز بنسز برچوق شیلر سویلر . انسانی صوردیغه صوره جغه پشیمان ایدر . دین خصوصنده جری ، جسور اولانلر ایشه هپ بوقیلندیرر .

عالمده بدیهی کبی کورینن پک چوق شیلر واردر که نفس الامر ایله طبان طبانهدر . انسان صرف عقلک ، صرف حسنک مقتضاسنه مغلوب اولورسه بوکی شیلری بلا تردد قبول ایدر . انصاف

— بن رد ایدلسون دیمک که ا بوسوزلری سویلورسک ، مادام که بوکتاب اسلامیت حقنده انتقادات مدهشه یی احتوا ، بنیان عقیده ناسی زیروزر ایدیورمش ، علمای عظام حضراتی ایچون ردی اهم وجائب ، اقدام فرائضدر . آنلر طورورکن سنکله بنی ردینه قیام ایدم ؟ ایش بزه قالدیسه وای حاله ! حدود وطنه تجاوز ایدن بر دشمنه قارشو همزک سلاح بدست اوله رق مدافعه یه شتاب ایتسی فرض اولدینی حالده ، حدود الهی تجاوز ایدن ، حریم پاک ایمان واعتقاد مزه کیرلی ایاق قابریله کیرمک ایسته ین بردشمن دینی اولانجه قوت مزله دفع وتنکیل ایتمک ، فضائل انسانیه نامنه قلمزده حکم فرما اولان حسیات مبعجله نک منشأ اصلیه سی اولان دین جلیلمزی صوک درجه یه قدر مدافعه ایلک کافه فرائضدن اقدام اولدینی آنلر بیلمزلمی ؟ یالکیز امید ایدرم ، دیمکه اکتفا ایتم . سکا قویاً سویلرم که بودستور ضلالت محتویات مضره ومضله سی یقینه مدللار رد وجرح ایدیلر . دیمک سز بوکتابی اوقودیکیز اوله می ؟

— اوت اوقودم !

— پکی نصل بولدیکیز ؟

— آبی بولدم ، نشو می قاجیردی ، صفوت قلبیه می اخلال ایتدی . کاشکی اوقومسیدم . کندم ایچون دیم اما ، محاکمه سی ، معلومات دینه سی نقصان اولانلرک اعتقادینی صارصه حق مایه تده بولدم . فکر آ متانت مطلوبه یی حائر اولیان کنجلر اوزرنده فوق العاده سوء تأثیر اجرا ایده جکی بجه محققات قطعه دندر .

انک ایچون نور ایمان ایله نمونه نمای بهشت برین اولان بر طاقم قلوب صافیه ظلمت کفر والحاد ایله همحال نیران اولمده دن ردینه همت ایدلسه دینه یعنی بزه بیسوک بر خدمت ایدمش اولور . یوقیه بوکتابی اوقویانلرک دائرة ایمان واعتقاددن چیقملری یوزده طقسان طقوز دیه بیلرم .

— سوزلریکیز بنی ده اورکودیر کبی اولدی . فقط کندی حسابمه دکل ، اولاد وطنک حسابنه . چونکه بن دینسز لکه عالم انسانیتی تهدید ایدن آفات مدهشه نک اک دهشتلیسی نظریله باقاندیم . کندی اولاد می ، طانیدیغم بیلدیکم کیمسه لری او ورطه خسرا نه ، او مزلقه خذلانه دوشمکدن دائماً تحذیر ، دینسز لکک تضمن ایتدیکی وخامت مدهشه یی اولانجه قوتله تصویر ایدرم . مادام که اذهان عامه یه بویه برزهر قاتل صاچلمش ، بونک پادزهری بولونمه لی ، تأثیری ازاله ایدلی . اونی اربابنه ترک ایله شو دین جدید مدنیت اولان دینسز لک حقنده بر قاج سوز سویلک ایتیم . خلقه نصیحت ویرمک معتادم دکدر . حتی سویلیه حکم سوزلره محتاج بر کیمسه بیله تصور ایتیم . آنحق مقتضای حال بنی بوخصوصده بر قاج سوز سویلکه مجبور ایدیور . سویلیه حکم سوزلر بلکه بوکتابک مدافعه سنه قدر بر تدبیر احتیاطی ، بر تدبیر واقعی اولور ، اما سن سویلدیکم سوزلره ساده صویه سوزلر ، ابتدائی فکرلر دیه جکسک ضرر یوق . اوله سویله . مختل اولان بر مزاج ایچون ساده صویه جوربادن موافق بر غذا اولدینی

ایده‌م . قوزموغرافیا کتاب‌نویسده اوقومامش اولایق بوکون بدهات درجه‌سندمه بر حقیقت ثابت اولق اوزره ارضک حرکتی قبول ایدردک ، یوقسه کونشک حرکتی ؟ هیچ شبهه یوق که کونشک حرکتی قبول ایدر ایدک . چونکه وهله اولی ده ذهنمه شو فکر تبادر ایدر ایدی : آدم سنده کورن کوز شاهد ایسترمی ؟

ایشته بک اعلی کورویورز که حرکت ایدن کونشدر . بونده دوشونه جک ، تردد ایدم جک نه وار ؟ ارضک حرکتی فصل قبول اولنه بیلیر ؟ اوقوجه کتله ، طاغریله دکلریله بر کره یرندن اوینایوب بولندیغمز نقطه‌نک عکس جهتمده کی نقطه‌یه متوجه اولورسه اوزرنده نه وار نه یوق هبسی تبه طاقلاق اولور کیدر . ایشته سزه عقلک بدهاته^۱ نبوتنه حکم ایتدیکی بر حقیقت کاذبه !

فقط بزبونک بر حقیقت کاذبه اولدیغی «غالیه» ایله «نیوتون» دن ایشتدکن ، آشاغی یوقاری سوزلرینک بعد مجرده نسبه^۲ معنا کتوریر سوزلردن اولدیغی اکلاقدن صکره بیلدک . مسئله یالکیز بزم اجتهاد عقلیمزه قالمش اولیدی احتمال که الی‌الابد کونشی دوندیرر ، ارضی یرنده طور دیرر ایدک . عقل ایچون بو امکان خطا هرشی حقنده وارددر . انسان عقلک بر مسئله حقنده ویردیکی بر قراری استیناف ، حتی تمیز ایتمه‌دن قبول ایدرسه نتیجه‌ده آلدانیر . عقل واحدک اجتهادی حجت صحیحه اوله‌ماز . عقل کندی کی میلیونرله عقللرک محصول اجتهادیه مجهز ، مسلح اولسه ایدی بوکون هرشی حقنده بویله بر چوق یا کاش حکملر ویرر ایدی .

ایده‌م . قوزموغرافیا کتاب‌نویسده اوقومامش اولایق بوکون بدهات درجه‌سندمه بر حقیقت ثابت اولق اوزره ارضک حرکتی قبول ایدردک ، یوقسه کونشک حرکتی ؟ هیچ شبهه یوق که کونشک حرکتی قبول ایدر ایدک . چونکه وهله اولی ده ذهنمه شو فکر تبادر ایدر ایدی : آدم سنده کورن کوز شاهد ایسترمی ؟

ایشته بک اعلی کورویورز که حرکت ایدن کونشدر . بونده دوشونه جک ، تردد ایدم جک نه وار ؟ ارضک حرکتی فصل قبول اولنه بیلیر ؟ اوقوجه کتله ، طاغریله دکلریله بر کره یرندن اوینایوب بولندیغمز نقطه‌نک عکس جهتمده کی نقطه‌یه متوجه اولورسه اوزرنده نه وار نه یوق هبسی تبه طاقلاق اولور کیدر . ایشته سزه عقلک بدهاته^۱ نبوتنه حکم ایتدیکی بر حقیقت کاذبه !

فقط بزبونک بر حقیقت کاذبه اولدیغی «غالیه» ایله «نیوتون» دن ایشتدکن ، آشاغی یوقاری سوزلرینک بعد مجرده نسبه^۲ معنا کتوریر سوزلردن اولدیغی اکلاقدن صکره بیلدک . مسئله یالکیز بزم اجتهاد عقلیمزه قالمش اولیدی احتمال که الی‌الابد کونشی دوندیرر ، ارضی یرنده طور دیرر ایدک . عقل ایچون بو امکان خطا هرشی حقنده وارددر . انسان عقلک بر مسئله حقنده ویردیکی بر قراری استیناف ، حتی تمیز ایتمه‌دن قبول ایدرسه نتیجه‌ده آلدانیر . عقل واحدک اجتهادی حجت صحیحه اوله‌ماز . عقل کندی کی میلیونرله عقللرک محصول اجتهادیه مجهز ، مسلح اولسه ایدی بوکون هرشی حقنده بویله بر چوق یا کاش حکملر ویرر ایدی .

ایشته عاقل ، حازم اولان بر آدم عقلک بوکی حکملرینی دائما احتیاط ایله تلقی ایدر ؛ وجوه احتمالاتی نظر دقتدن دور طوتماز . مثلاً بوندن برقاج سنه اول بر آدم حقیقوبده دنیاده اجسام کشفه‌دن نفوذ ایدن برضیا وارمش دیه جک اولسه ، حکمت طبیعیه قارشی مجنونانه بر عصیان جرات ایتدیکندن طولانی احتمالکه اغرینه ایکی توقات اوریلیر ایدی .

شوسوزلری سویلمه‌دن مقصدم هرشی ده باخصوص مباحث دینه‌ده التزام تأنیک وجوبی توصیه‌دن عبارتدر . چونکه دوچار اولنه‌حق ضرر هیچ بر ضررله قابل قیاس دکلددر . علی‌الاکثر جزاسی آخرته‌ده قالماز . انسان دنیاده بلاسی بولور . اسملرینی شرایله یاد ایتک محدودری اولسه بوراده برقاج کشینک انکار والحاد یوزندن شوصوک زمانلرده دوچار اولدقلری عواقب مدهشه‌دن بحث ایدر ایدم ؛ فقط نه لازم .

بوکون اوروپا ماده^۳ نه قدر ترقی ایدبورسه معنی‌ده او قدر تدنی ایدیور . بو تدنیک سببی‌ده دینسزلکدر . زیرا ادیان باطله دینسزلیکنده اونددر . هله شوصوک زمانلرده دینسزلیکک عالم انسانیتته اچدینی رخسار بتون اوروپا عقلاسی دوشوندرمهک باشلادی . دینسزلیکده جمعیات بشریه ایچون محاذیر عظیمه مطالعه ایدن بو فیلسوفلرک بعضیلری ادیان موجوده‌دن برینی قبول ایتماکله برابر جمعیات بشریه‌نک عقاید دینه‌دن مجرد اوله‌رق بقاسنه امکان کورمیورلر . ترقیات عصریه‌یه موافق یکی و «ره فورمه» یعنی اصلاح ایدلمش بر دینک

چونکه انسانیت لفظنک تضمن ایتدیکی معنی دین ایله قائمدر . شمدی بر معترض حیقوب دیسه که : اوت اولیه سویلیورسک اما بن بر چوق آدملر بیلورم که هیچ بر دین ایله مقید اولدقلری حالده اک متدین آدملر قدر فضیلت کار . بوکا نه دیه‌م ؟

اوت طوغریدر ، بر چوق آدملر کنیدیلرینی هر کسدن یوکسک بر سویه‌ده کوسترمک ، بو صورتله احراز شهرت ایتک ایچون دینسز اولدقلرینی اعلان ایدیورلر . بکا قالیرسه بوکی ادعالرک هبسی بر کوستریشدن بشقه بر شی دکلددر . انلرک جمله‌سی صوک نفسده توبه‌یه نیت ایتشددر . باشلری صیقینجه ینه هر کسدن زیاده (امان یارب) دیرلر . زمان سراده بویله اعتقادلر چوق کوریلیر . فقط وقت ضراده او اعتقادده ثبات ایدم جک ارباب متانتک عددی غایت محدوددر . [۱]

حتی اوروپا علماسندن مشهور «لتره» نک فراش احتضارده بر قتولیک پاپازی جلب ایدوب کنیدینی وایتیز ایتدیردیکنی بر کتابده کورمش ایدم . حالبوکه بعض وقوعات عکس قضیه‌نی مؤید اولسه بیله بو دعوی ایچون بر حجت صحیحه تشکیل ایتمز . چونکه جمعیات بشریه ادراکات متفاوته‌دن متشکل ، انی تشکیل ایدن افراد هر شیته مستعد ، هر شیته قابلدر . خوش ذاتا بر دینسزک فضیلت دیدیکی ، مقتضاسنه توفیق حرکت ایتدیکی قاعده^۴ ثابتده تلقین دینی اثریدریا . دین طایپي اتدقدن صکره نه فضیلت قالیر . نه برشی . اوکیسه فرط مکابره‌سنه بناء دینی انکار ایدیورم ظن ایدر . فقط بو انکاریه برابر ینه دینک کوستریدیکی یوله سالک اولیور ؛ خبری یوق !

[۱] واذامسکم الضرف البحر ضل من تدعون الا اياه فلما نجحکم الی البر اعرضتم وکان الانسان کفوراً .

یوقسه دینسز بر آدم ایچون نه فضیلت واردر . نه ده وجدان .
بونلرک وجودنده اصرار ایدرسه دعواسی قول مجرده قالیر .
او کی آدملر فضیلت نامنه نفسلرنده حکمفرما اولان حسیات
مبجله بی کندی محصول اجتهدلری صانیرلر . محیطک ، عادتک ،
تربیه ابتدائیه نیک تحت تأثیرنده بولندقلری ایونوذرلر . بونلرک حالی
صویک ایچنده کی سپده بکسز ، صویه آتیش اولان برسپد ، دروننده کی
صویکی کنندی مالی ظن ایدر . صودن چیقاریلنجه امر بر عکس
اولدیفنی اکلار .

سپدر آب چون برمی نماید

نماید قطره کردر بر آید

حقیقی بر دینسزک آتیده کی سوزلری مدغامزنی تأیید ایچون
کوزل بر دلیل اوله بیلیر : « بوقدر بلهاوایه مند نعمت اقبال اولدقلری
حالده ، نیچون بر طاقم اصحاب عقل ونها شدائد کونا کونا ایله پریشان
حال اولورلر ؟

بونلرک سببی شودر : چونکه انلر نباتات و حیوانات کی حرکت
ایده جک ایکن ، فکرلری فضا بر تربیه نیک ، هرزه وهذیاندن عبارت
بر فلسفه نیک ، چورومش کهنه اشمش ادیانک ، تلقین کرده سی اولان
بر حس وظیفه ایله پرورده ، بو صورتله احقجه سینه فدای نفس
ایدیورلر . بونلرک نتیجه سی ایسه نوع بشرک محو وانقراضی دیمکدر .
شو حالده بزده کمال جسارتله مکتب طبیعت کیرملی ، اورادن درس
سلوک المالی یز . او مکتب اویله بر مکتبدرکه اصلا انسانی
الذاتماز ، اصلا یلان سویله مز . چونکه اوراده انسان بیهوده
سوزلره ، مخیل مصالحه دکل وقوعات صحیحیه مستند بر تعلیم ، بر تربیه
کوریر . کیمک شدائد قارشی سلاحی مکمل ایسه ، یشامنه انجق انک
لایق اولدیفنی او کره دیر . عزیمزه حائل اولان اندیشه لر دن ممکن
اولدینی قدر تیز قورتولمیلی یز ، بر کره باقکسز طبیعت حیواناته هیچ
بوکی اندیشه لرویرمشی ؟ حیوانات هر کون بر چوق سرقلر . بر چوق
قللر ایقاع ایتدکلری حالده ترهاتدن عبارت اولان قواعد اخلاقیه مز
انلر حقنده تطبیق واجرا ، بو صورتله کنیدیلری متهم ایتک اصلا
خاطر و خیالزدن کچمور . وجدان دنیلان شی کهنه بر اعتقاد باطلک
صوک خیال بی مالیدر ! انی محو و نابود ایتک ایچون بر نظر کافیدر .

نیم فکر مجه ، بو آدم حقیقه شایان تقدیردر . چونکه دینسزلاک نه دیمک
اولدیفنی بحق اکلارش . چونکه کنندی مالی اولمیان فضائی کندینه
مال ایتک قالفشمنق ، هم دینسز همده فضیلتکار کچمک نه اودر ،
نه ده بودر . دینسز اولونجه بویله اولمی . شمدی کله لم دینسزلاک حاله :
دینسز بر آدم غایت قراکاق بر کیجده فورتنه یه طوتلش ، یلکسز ،
دومنسز ، صفرا سز بر کمی کی بو عمان حوادثک امواج مده شه سی اده سنده
چالقانیر طوریر . نهایت ساحل سلامت ایرمه دن دهشتلی بر قیایه چارپوب
پارچه پارچه اولور .

اگر دینسز اولمق اذواق ممکنه بشریه دن ایستندلیکی قدر حصه
یاب اولمق مقصدینه مستند ایسه امین اولمی که جناب حق اصلا بوکا

میدان ویرمز . سوء اعتقاد اصحابنک دماغندن استعداد تلذذ خاصه سنی
در حال نزع ایدر . دین کیتدیکی دقیقه ده انسانک کوزینه برسیاه
کوزلک طاقلیر . دنیا انسانک نظرنده برزندان بلا کسلیلر . بتون
موجوداتی سیم سیاه کوره که باشلار . افاق ، بر کند آتیش کی بوغازینه
کچمک ایچون دقیقه دقیقه دارلاشیر . قلب هر درلو مزایای انسانیه دن
تعری ایدر . دینسز ، عائله سی افرادینه کنیدیسی ماکل اتخاذ ایتش
برالای مخلوقات مضره نظریله باقار . بی نوعه قارشی هیچ بر محبت ،
هیچ بر شفقت حس ایتز . بحران کفر والحاد بتون اجزای بدنیه سنه
سریان ایدر . نومی عذاب ، یقطه سی اندیشه بی حساب اولور . قوشلرک
نعمات جانفرازی غریو ماتم ، ازهار نوبهارک خنده انکشافی کریه
درد والم کی کلیر . نریمه باقسه چین چین لعن ونفرین کوریر ،
بتون موجوداتک کنیدیسنه دیش غییر داتمقده اولدیفنه حکم ایدر .
علتسز ، غایتسز ، صاحبسز ، معناسز کوردیکی بو عالم نظرنده
بر لوحه ماتمی رنگ بلا کسلیلر . انک ایچون ، فضیلت بر لفظ بی معنا ،
وجدان قید تحذیر بلها ، محبت بر مرض ، شفقت عقول قاصره
مخصوصاتندن وهمی بر عرضدر . دین کیدنجه بنیان فضائل ییقلور ،
حسیات مبجله نانه قلبده ، دماغده نه وارسه هپسی برر برر چکلیلر .
ساحه قلب ، بوم بوش ، طام طاقلیر . اوساحه بی تنویر ایدن تقدیر
شعله وارسه هپسی سوزر . انک یرینه پایانی اولمیان بر میدان ، کوز کوزی
کورمه یز برزندان قائم اولور . اوزندانک هر طرفندن مبهم ، موخش ،
مدهش صدار عکس ایتک باشلار . ایشته بوکا ظلمت اباد کفر
والحاد ، دیرلرکه عذیله جهنمدر . اوراده انسانک دماغه استیلا ایدن
افکار مده شه مظلومه ده او جهنمک آتیش تازیانه لی زبانلیردر . جناب
حق دینسزله عذاب اکبرک نمونه سنی بوراده بو صورتله کوستر [۱]
بو بحران عقلی وعصبی نتیجه سی نه اولمق لازم کله جکی ایسه هر کسک
معلومیدر .

۱۸۲۰ تاریخنده فرانسه ده دینسزلاک یوزندن هر سنه بیک بشیوز
کشی اتحار ایتدیکی حالده ایوم سکیزاون بیک کشی اتحار ایدر .
مجانین بو حسابدن خارجدر .

اولهیم قیددن ازاده دهین قیده دوشر

دلیدن اوصلی خبر ناله زنجیر ویرر .

حیاتک شدائینه انجق دین ایله مقاومت ایدیلیر . دنیانک لذتیده
بو حس ایله قائمدر « ایحسب الانسان ان یتک سدی » نظم جلیلنک
مدلول منینی وجهله انسانی بودنیاده اویله قید تکلیفدن ازاده ، باشی
بوش کز دیرمز . انسان ماده فصل بر طاقم قیود و شروط تابع
ایسه معناده اویله در . بزم کورمدیکمز بر قوت دائما بزه نکراندر .
دنیا دینسزلاک نظرنده بر لوحه سپهرنک بلادر دیمش ایدم . بونی
بن دیمدم اوشردمه خاسره نیک پیشوا یانندن اولان « ژول سوری »
سویلش . باقکسز عالمی فصل کوریرور : « عالمده بوش وفائده سز برشی وارسه
اوده صنوف نباتات و حیواناتدن بر طاقم طفیلیاتک ، بو سیاره سفلیه نیک

[۱] ولندیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر .

مدنیت‌مزدن تنور ایدرک شو عالم ترقی به قدر صعود ایدنه بیلن ارباب فلاسفه اجنبیه، بوکون آندقلری متمدد سنک تعریضلرله، بودین علوینک اعماق معنویتنی نه ایچون لکه دارایتسونلر؟ اورمق ایستدکلری خنچرلر و جفالریله نه ایچون بومعظم ملق داغدار ایتسونلر؟ اوروپالیر، قطعات عتیقه متممکنلری، بیکلرجه سنه لرسی و غیرت ایدرک بوله مدقلری بوتون بوتریات و تعالیات حاضره فیه واجتماعیه بی مجرد اسلامیت دن المدیلر می؟ بر و قتلر اندلس مکتبلری برر دارالمرقان عمومی دکلر ایدیلر؟ ینه او اسلامیت دکلر درکه هیچ بر پروپاغاندایه احتیاج کوسترمه دن، هیچ بر ساعی به لزوم کورمه دن ایلروله دی، یوکسلدی، او درجه به کلدی که بوکون لوای محمدینک سایه فلاحنده بونانلرک عددی اوچوز میلو نه بالغ اولبور.

فقط، اوت مع التأسف، صوکرده دن بوملته عارض اولان برعلت روحیه سائقه سیله و برچوق اسبابک تحت تأثیریه، بوتون بویکوجود کتله عظیمه آیرلدی، پارچه لندی، هر بر اعضاسی بر اقامه، برارضه طاغلدی. اوروپالیرک مدنیتده کی ترقیلری، هر بر شیئی قبولده اولان فعالیتلری اوشیئی درحال کنیدلرینه تمثل ایدرک بنه ملری یوزندن بی چاره مسلمانلرک اراسه نفاق لر کیردی. بوتون بونفاقلر اوروپالیرک ارایوبده بوله مدقلری اسبابدن بریسی ایدی. کنیدلری ده درحال بونی تقویه به عزم ایلدیلر. بوتون او شعشعلر سوندی، بوتون اولمعلر محو اولدی. اسلاملر اولیه برحاله کلدیلر که بر برینی طانیامغه، بر برلرینی ایشتمامکه باشلادیلر. حتی بر مسلمان کنندی موجودیت ملیه سنی، کنندی موقع اجتماعینی اوروپادن اوکریمکه باشلادی. اوروپالیرده بونی نعم الوسیله بولیدیلر. یالان یا کلش برچوق اثرلر «تاریخ اسلامیت» سوسی ویره رک موقع انتشاره قویدیلر. آرتق بونی اوقویان بی چاره مسلمانلرک حاله آجیماق غیر قابلدر.

بوتون بوسوزلری یازمقدن مقصدم شو ایکی هفته لق صراط مستقیمی اشغال ایدن بر مجادله دینیه در. اوت دوققور عیناه جودتک ترجمه ایلدیکی دوققور دوزی نک بر اثری ایچوندر. یوقاریده کی بوتون افاده لرده احتمال که بادی تنقید افکار و ملاحظات رادر. فقط امین اولکنز که اگر افکارمی ایلله اوچ سطره صیقیدیرمق غیرتمده بولمسه یدم، بلکه بشیو زحیفه لک بر اثر مهم قلمه المقی ایجاب ایده جکدی. هر حاله بوسوزلرم بادی تنقید اولمه ملیدر. اگر یازیلرمد صراط مستقیم صحیفه لرنده بر طوته جغنی بیلمش اولسه بوتون افکارمی مقالهلر طریزیه افراغ ایدر؛ حال حاضرده کی اجتماعیاتمزد، اقتصادیاتمزد، حتی دینمزد، اخلاقمزد، سیاستمزد مالک اولدینمزد نقصانلری او بویوک بویوک رخنه لری برر برر پیش انظاره تقدیم ایدردم. بوتون بوسؤاللرله علمامزی تحریک ایدرک بیکلرجه حقایقک صحنه ثبوت و وضعه وسیله اولوردم. نه فائده که بوا میدم غایت ضعیف بولندیندن بویله بر مکتوبله بنده فکرمی بر درجه به قدر ایضاح ایده بیلمک جسارتنه دوشدم. ایکی هفته دنبری معلم محترم مناسرتلی اسماعیل حق افندینک

سطحنده بر ماده ژنک الود کی ظهور ایتسی، بر مدت لابس کسوه وجود اولدقدن صکره عدم اباد فنیاه چکیلوب کیته سیدر.

عذیم التائر و فقط موجودیتی حسیه ضروری الوجود دیمک اولان، حال و شان اجزاسی یننده بر مبارزه شدیدنه دن، تعدیدن، حیلنه دن، انسانی تلخکام ایتک خصوصنده مرارت مماندن بدتر بر عشق و محبتدن عبارت بولنن بوعالم وجود، انسان کی شعور نفسی خاصه سیله مجبول نفوس مدرکه نظرنده بر رویای شامت اتمامدن، عدم بیک کره کنیدینه مرجح بر خیال کدورت مالدن بشقه برشی دکدر.

طبیعت بزى یاراتدینه، بزده انی بر طاقم نعوت مافوق الکمال ایلله ترین و توشیح، پوشیده اندام دلارامی اولان ردای شعشه بیانی دستکاه اندیشه مزده نسج ایلک !!

[زهی لطف و مروت ! فیلسوفک طبیعت به صورته تحمیل بار منت ایتسی نفینک بر قصیده سنده کی شوبیتی اکدیور ایه ده دعواجه اندن چوق یوکسکدر .

حشره دک آب حیات سسخن باقیدر

اکدیروب زنده قیلان نام سلیمان خانی

قلب بشری بمنون و محزون ایدن خیال بی مأی ینه انک محصول فکر ایجادیدر. ظلمتدن، سکوتدن عبارت اولان بو کائناتده دائماً بیدار و پیمانه کش زهرا به ا کدار اولان ینه انساندر. زیرا عالمده خاصه تفکر اکا منحصر کیدر. انسان شمیدی به قدر اعتقاد و محبت ایتدیکی شیلرک جمله سنک باهر البطلان، حسن و جمال، خیر و کمال کی معقولات صرفه ایلله بتون علوم و فنونک حلیه حقیقتدن عاری و سخریاتدن نشان اولدینقی هنوز ا کلامغه باشلادینقی کی برچوق زمان معبودلرله قهرمانلره تعبد پرده سی التنده ساده دلانه نفسنه پرستش ایتدکدن صکره امید و اعتقاد مثللو شیلردن تجرد ایلرک بالذات طبیعتکده هیچ اندر هیچ اولدینقی، ظاهری بر نمایشدن، بر مکر و اغفالدن عبارت بولندینقی حس ایتکه باشلادی !

ایشته دینسزلرک کائنات حقنده فکری، نظری ! (خدما صفا دع ما کدر .)

فرید

✻✻✻

مکتوب :

محترم افندم

تاریخ انتشارندن بری بویوک بر فکر ترقی و تعالی تعقیب ایدن وهر بر خطوه ترقیسنده نائل امل اولان صراط مستقیم بوکونلرده حقیقه بر انموذج بدیع اولدی. بو قدر زماندنبری کنیدیندن بکله مکده اولدینم خطوه تکاملی آرتق بو آدن اعتباراً آندی. اولیه یا، بیک شو قدر سنه دنبری شعشه نورانی افق وسیع مدینتی قابلايان شو مبارک دین، بومقدس طریق نجات، بویله دوزی لک بیلمم کیملرک پای تحقیقی آلتنه نه ایچون از یلسون؟ دون بزم معرفتمزدن، بزم شعشه